

von Manchem in Kenntniss zu setzen womit ich ihn betraute und was sich füglich nicht auf's Papier setzen lässt. — 17.-én láttam a' nagy urat,³⁹ er fragte mich, auf welchem Fusse wir beide stünden; ich sagte ihm auf sehr freundlichem u. dass wir es auch so bleiben würden. Da vor Juni es kaum zum Ausbruch kommen wird, so hab ich vollkommen Zeit meine Arbeit in Osten zu vollenden. — Bis dahin auf Gott befohlen, mein hochgeehrter Freund, mit wahrer Hochachtung und dem herzlichsten Grusse Ihr stets ergebener

KL.

7.

Brüssel, 1859. március 3.

LUDVIGH KOSSUTHNAK A NEMZETISÉGI KÉRDÉSRŐL
MONDOTT GLASGOWI BESZÉDEINEK BRUXELLESI
KIADÁSÁRÓL.

Sk. levél; O. L., N. M., Kossuth-ir.

Édes barátom,

Kiss Miklós a röpirat⁴⁰ közrebocsájtását újabb rendeletig felfüggeszteni kívánja. Ez majdnem lehetetlen, mert megjelenése minden ujságlapban kihirdetett és a német ujságlapoknak is megküldtem mint azt tegnapi levelemből tudod. Azonban a mennyire lehet az áruba bocsájtást meggátolom hónapig valami ürügy alatt. Ha ezt tenni nem sikerül, Miklós a dolgot csupa könyvárusi spekulációként adhatja elő. A beszédek nyilvánosan mondattak és így mindenkinek jogában áll azokat reprodukálni.

E szellemben feleltem Miklósnak hozzátevén: miként ne higgye, hogy a röpirat megjelenésének káros következése legyen. Ki utolsó fegyverét is leteszi, azt védekező szerepre sem érdemesítik. Befolyást csak hatalom szokott adni, ki pedig akár a morális, akár a bajonett hatalmáról lemond, azt befolyásától is megfosztják. Semmi viszonyban sem jó a fegyvert letenni. Ha az olasz háborúból nem olyan Krim féle lesz, a röpirat nem gördítendő akadályt utunkba, ha pedig igen, akkor a visszavonulás nagyobb compromissio leendő. Ki mindig csak hódol, abból nem csinálnak szövetségest. A történet ezt tanítja. Az olasz röppentyűnek nagyobb hatása volt mint minden antichambrirozásnak. Közeledni természetesen kell — de akként mint nekem megirtad. Kéznyujtást annak ki kezet nyújt. Szövetség kell, nem pedig könyörgő szerep. Komoly vállalatban bennünket ki nem felejthetnek; ha pedig nem komoly, nem válunk játékszerül.

³⁹ III. Napoleon császár fogadta, mint Cavour és Napoleon herceg keleti terveinek megvalósítóját.

⁴⁰ Kossuth L., *La question des nationalités. L' Europe, l' Autriche et la Hongrie*, Bruxelles, 1859.

A franciában a kifejezések úgy is gyengébbek, bár igaz hogy a dolog megvan.

Elfelejtém tegnap még azt is megemliteni, hogy a követnek mondtam: miként e beszédek még novemberben tartattak 's kissé sujtják mind az oroszot mind a francziát mert leginkább angol szempontból mondtattak az angol osztrák szövetség meggátlására, de a kiadók a szónoklat dátumát spekulatioi érdekből kihagyták. A követ beszédeidet még nem olvasta volt, csak a kis előszót — és a sujtó mondásokra melyeket szóval említettem, ez vala válasza és nekem feltűnt: ha csakugyan Magyarország combinatioba jó, egy két sujtó mondat mit sem tesz, sőt a német league irányában tán hasznos. Említette azt is, hogy Berlinből jelentették neki, hogy a kamarában interpellatio lesz e napokban.

Irtam Miklósnak⁴¹ hogy, az első harag elmúltával, neked annál szebb kecskeszemet fognak a Tuillériákból mutatni.

Én is fontos leveled vétele előtt oly Miklós féle legyezőgetésen jártattam eszemet. De most *teljesen átlátom*, hogy ezerszer igazad van. Világos szövetség kell. Hogy a leány férjhez mehessen ismeretség kell, de ha az meg van — feltétlenül oda nem adhatja magát az első szerelmes tekintetre. I ső Napoleon átlátta, hogy a magyarok nélkül biztosítva nincs. Elég ha azt mondd, szívesen nyujtok kezét, mik feltételeitek? Mig pedig a szövetség nincsen papiroson, sőt ha már volna is — Napol.-nak sem lehet érdekében kártyát mutatni ellenének. Te tudhattad, hogy a röpirat világot készül látni, de nem akadályozhattad és ha tehetted volna is — jobb ha a világ hiszi hogy közted és a francia kormány közt nincs semmi viszony.

A levélbeli kivonatra nézve várom válaszodat. Általánosságban kell maradnunk, nem szabad sem a franciának sem az oroszoknak hirtelt adni. Én a közlést nem is tekintem más mint közelítési szempontból — majd aztán meglátjuk ha szól-e a cabinet vagy halgat. Közvetlen[ebb] érintkezésbe te nem is jöhetnél mint mikor ők fordulnak hozzád, addig úgy áll a dolog mintha te mit sem gyanítanál a levélkivonat létezéséről.

Adjon neked az ég erőt e bonyolódásokban. Isten veled. Válatlan hived

LUDVIGH

8.

London, 1859. március 3.

KOSSUTH LUDVIGNAK A NEMZETISÉGI KÉRDÉSRŐL MONDOTT BESZÉDEK KIADÁSÁRÓL.

Sk. levél O. L., N. M. Kossuth-ir.

Barátom,

Febr. 28. 's Mart. 2.-kai leveledre (mind kettő együtt érkezett) hólnap felelek. — Ma csak ennyit: hogy tartok tőle a beszédek elkészett kinyomatása igen mal à propos lát világot. — Kivánatos,

⁴¹ Kiss Miklósnak.